

Jane
Austen

Emma

Emma

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Eva Ruxová, c/o Dilia, 2011

Cover © Adéla Korbelářová, 2025

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-5578-3 (pdf)

Jane
Austen

Emma

$\frac{1}{4}$
O₀

KAPITOLA 1

Krásná, chytrá a bohatá Emma Woodhousová se svou šťastnou povahou a příjemným domovem spojovala v sobě zřejmě některé nejlepší životní dary a téměř do svých jednadvaceti let poznala na světě jen velmi málo potíží a trápení.

Byla mladší ze dvou dcer toho nejlaskavějšího a nejshovívavějšího otce, a jelikož se její sestra provdala, stala se velmi brzy paní jeho domu. Matka jí zemřela před příliš dlouhou dobou, takže měla na její něžnosti jen velmi mlhavé vzpomínky, a matčino místo pak zaujala znamenitá žena jako vychovatelka, jejíž láska k Emmě byla téměř stejně velká.

Slečna Taylorová žila už u Woodhousových šestnáct let, spíš jako člen rodiny než vychovatelka, měla ráda obě dcery, obzvláště však Emmu. Mezi těmi dvěma byla sesterská důvěrnost. Už předtím, než slečna Taylorová přestala mít úlohu vychovatelky, její mírnost jí skoro nedovolila svou svěřenku v něčem omezovat. Teď když veškerý náznak autority dávno pominul, žily spolu jako přítelkyně vzájemně si velmi oddané a Emma dělala jen to, co sama chtěla. Velice si vážila úsudku slečny Taylorové, ale řídila se převážně svým.

Oprávněným nebezpečím v Emmině postavení bylo, že měla přílišnou moc prosazovat svou vůli a sklon mít o sobě příliš dobré mínění. To byly vady, které jí mohly zkalit mnohou

radost. Takové nebezpečí však zatím nezpozorovala, takže ony vlastnosti nepokládala za žádné neštěstí.

Přišel zármutek – mírný zármutek – neměl však podobu bolestnou. Slečna Taylorová se provdala. Ztráta slečny Taylorové přinesla nejdřív žalost. Ve svatební den milované přítelkyně seděla Emma poprvé delší dobu v truchlivém zadumání. Svatba skončila, svatební hosté odešli. Ona a otec obědvali spolu sami, večer byl dlouhý a nebyl tu nikdo třetí, kdo by je obveselil. Otec se po obědě uchystal ke spaní jako obvykle a ona pak mohla jen sedět a přemýšlet, co ztratila.

Sňatek sliboval přítelkyni štěstí. Pan Weston měl výtečnou povahu, slušné jmění, přiměřený věk a příjemné způsoby. Bylo v tom jisté uspokojení, když uvážila, že nepomyslela vůbec na sebe. Se slechetným přátelstvím tomu sňatku vždycky přála a podporovala jej. Byl to však pro ni černý den. Slečna Taylorová jim bude chybět každý den a každou hodinu. Vzpomněla si na všechnu její vlídnost po celou tu dobu – na vlídnost a lásku po celých těch šestnáct let – jak ji učila a jak si s ní hrála od Emminých pěti let – jak věnovala všechny své síly, aby k ní holčička přilnula, jak ji bavila, když byla zdravá, a jak ji ošetřovala při různých dětských nemocích. Za to jí byla zavázána velkou vděčností, ale každodenní styk v posledních sedmi letech, rovnoprávný poměr mezi nimi a naprostá upřímnost, k níž došlo záhy po Isabellině sňatku, kdy zůstaly samy a byly odkázány jen na sebe, na to vzpomínala ještě raději a s ještě větší láskou. Takovou přítelkyni a společníci se podaří málokomu najít: inteligentní, s širokým okruhem vědomostí, užitečnou, milou, znající všechny zvyky v rodině, zajímající se o všechny rodinné záležitosti a obzvlášť o ni, o každou její radost, o každý její plán – takovou přítelkyni, jíž mohla povědět každou svou myšlenku, hned jak se zrodila, a která ji tak milovala, že na ní nemohla nikdy najít žádnou chybu.

Jak jen snese takovou změnu? Je pravda, že přítelkyně od nich bude jen půl míle, Emma si však byla vědoma, že musí být velký rozdíl mezi paní Westonovou vzdálenou od nich jen půl míle a slečnou Taylorovou u nich doma. Se všemi svými přednostmi, jimiž ji obdařila příroda, i výhodami, které měla doma, hrozilo jí teď velké nebezpečí intelektuální osamocení. Tatínka sice velmi milovala, ale v tomto směru jí nebyl rovnocenným společníkem. Nevyrovnal se jí ani ve vážném uvažování, ani v žertovném hovoru.

Potíže vznikající z opravdu velkého rozdílu v jejich věku (pan Woodhouse se neženil nijak brzy) ještě zvyšovaly jeho tělesný stav a návyky. Celý život byl hypochondr, zanedbával tělesnou i duševní činnost, takže byl způsobem života starší, než ukazovala jeho léta, a i když ho měli všude rádi pro jeho vlídné srdce a milou povahu, jeho duševní vlohby by mu obdiv nikdy nezískaly.

Třebaže manželství neodvedlo její sestru příliš daleko – odstěhovala se s manželem do Londýna, jen šestnáct mil odtud – byla pro Emmu mimo dosah denního styku, a tak musí v Hartfieldu prosedět mnoho dlouhých říjnových a listopadových večerů, nežli se před Vánoci dočká Isabelliny návštěvy s manželem a houfkem dětí, kdy bude dům zas plný života a ona bude mít milou společnost.

V Highbury, velké vesnici se značným počtem obyvatel, která téměř dosahovala úrovně města, k níž Hartfield, přestože měl své vlastní louky, lesíky i jméno, ve skutečnosti patřil, nežil nikdo, kdo by se jí mohl společensky rovnat. Woodhouseovi tu byli nejvýznamnější rodinou. Všichni k nim vzhlíželi. Měla tu mnoho známých, protože její otec byl ke všem lidem zdvořilý a laskavý, nebyl tu však nikdo, kdo by jí mohl nahradit slečnu Taylorovou aspoň na půl dne. Byla to smutná změna a Emma nad ní mohla jen vzdychat a přát si nemožné, až se pak tatínek

probudil a ona se přinutila být veselá. Jeho duševní stav vyžadoval podporu. Byl to nervózní člověk, snadno propadal sklíčenosti, měl rád lidi, na které byl zvyklý. Neraď se s nimi loučil, nenáviděl každou změnu. A protože manželství s sebou změnu nese, bylo mu vždycky proti mysli. Nebyl ještě smířen se sňatkem vlastní dcery, nedokázal o ní mluvit jinak než se soucitem, ačkoliv se vdávala z lásky, a už byl nucen rozloučit se i se slečnou Taylorovou. Navyklý mírnému sobectví, nedokázal si představit, že jiní lidé mohou soudit jinak než on, a byl velice nakloněn myslet si, že slečna Taylorová udělala politováníhodnou věc a ublížila jak sobě, tak jim, a že by byla mnohem šťastnější, kdyby strávila celý zbytek života v Hartfieldu. Emma s úsměvem hovořila, co nejveseleji mohla, aby ho od takových myšlenek odvedla, když byl však přinesen čaj, musel přesně říci to, co už pronesl u oběda.

„Chudáček slečna Taylorová! Věčná škoda, že tu není s námi. Že jen ten pan Weston na ni kdy pomyslel!“

„V tom s vámi nemohu souhlasit, tatíčku, což vy dobře víte. Pan Weston je tak dobrosrdečný, příjemný a vynikající muž, že si naprosto zaslouží hodnou ženu. Přece byste slečně Taylorové nepřál, aby tu s námi žila do smrti a snášela všechny mé mrzuté nálady, když může mít vlastní domov?“

„Vlastní domov? – Ale jaká je to výhoda mít vlastní domov? Tenhle je třikrát tak velký, a ty nemáš nikdy mrzutou náladu, drahoušku.“

„Jak často je budeme navštěvovat a jak často budou oni chodit k nám! Budeme se pořád scházet. My musíme začít, musíme u nich velmi brzy vykonat posvatební návštěvu.“

„Ale jak bych se tak daleko dostal, dušičko? Do Randallsu je to taková dálka. Neušel bych ani půl cesty.“

„Ale tatíčku, nikdo si nemyslí, že byste šel pěšky. Pojedeme, samozřejmě, kočárem.“

„Kočárem! Ale Jamesovi se nebude chtít zapřahat na tak krátkou cestu. Ale kde ti chudáci koně budou stát, až my budeme na návštěvě?“

„U pana Westona ve stáji, tatíčku. Víte, že už jsme se na tom dohodli. Prodebatovali jsme to všechno včera večer s panem Westonem. A pokud jde o Jamese, můžete být jist, že vždycky pojede rád do Randallsu, protože tam slouží jeho dcera. Jen mám pochybnosti, jestli nás někdy zaveze někam jinam. To je vaše zásluha, tatíčku. Vy jste opatřil Hannah to dobré místo. Nikdo na Hannah nepomyslel, dokud jste se o ní nezmínil vy – James je vám hodně zavázán!“

„Jsem velmi rád, že jsem si na ni vzpomněl. To bylo velké štěstí, protože bych rozhodně nechtěl, aby si chudák James myslel, že si ho neceníme. Jsem přesvědčen, že z ní bude dobrá služebná. Je to velmi ochotná a zdvořilá dívka a já mám o ní velice dobré mínění. Kdykoliv ji potkám, vždycky udělá přede mnou pukrle a velmi pěkně pozdraví, a když jsi ji tu měla na šití, vždycky otvírala dveře potichu a nepráskala jimi. Jsem přesvědčen, že z ní bude výborná služebná, a pro chudinku slečnu Taylorovou to bude velmi příjemné mít kolem sebe někoho, na koho je zvyklá. A kdykoliv půjde James navštívit dceru, uslyší o nás. Bude jí moci povědět, jak se nám všem daří.“

Emma nešetřila námahou a udržovala otce v těch příjemných myšlenkách a doufala, že s pomocí hry v kostky pomůže otci snesitelně přežít večer a bude přemáhat jen vlastní lítost. Postavili hrací stůlek, ale hned nato vešel host a kostek už nebylo třeba.

Pan Knightley, rozumný muž asi sedm- nebo osmatřicetiletý, byl nejen dlouholetým a důvěrným rodinným přítelem, ale byl s Woodhousovými i příbuzný, neboť byl starším bratrem Isabellina manžela. Protože žil asi míli od Highbury, byl tu častým hostem a vždycky vítaným, a v tuto chvíli ještě vítanějším

než jindy, neboť právě přijel od jejich společných příbuzných v Londýně. Po několikadenní nepřítomnosti se vrátil navečer domů, kde se najedl, a pak hned vyrazil pěšky do Hartfieldu, aby tam vyřídil, že je na Brunswick Square všechno v pořádku. To byla šťastná zpráva a pan Woodhouse při ní na chvíli ožil. Pan Knightley míval ve zvyku dívat se na věci z lepší stránky, což panu Woodhouseovi dělalo vždycky dobře, a na jeho dotazy po „chudince Isabelle“ a jejích dětech odpovídal velmi uspokojivě. A když vyptávání skončilo, pan Woodhouse velmi vděčně poznamenal:

„Je to od vás velmi laskavé, pane Knightley, že jste k nám přišel v tuhle pozdní hodinu. Obávám se, že to byla pro vás hrozná cesta.“

„Ale vůbec ne, pane. Je krásná měsíční noc. Venku je docela teplo, takže si teď musím odsednout od vašeho žhnoucího ohně.“

„Ale muselo tam být hodně vlhko a blátivo. Doufám, že jste se nenastudil.“

„Blátivo, pane! Jen se podívejte na mé boty. Není na nich ani skvrnka.“

„To mě opravdu překvapuje, protože jsme tu měli hodně deště. Celou půlhodinu hrozně lilo, když jsme seděli u snídaně. Chtěl jsem, aby svatbu odložili.“

„Mimochodem, ještě jsem vám neblahopřál. Byl jsem si dobře vědom, jak vás ta svatba oba těší, a tak jsem s blahopřáním nepospíchal, doufám však, že všechno proběhlo dobře. Jak jste to všechno přežili? Kdopak nejvíc plakal?“

„Ale chudinka slečna Taylorová! To je smutná věc!“

„Chudáček pan Woodhouse a chudinka slečna Woodhouseová, chcete-li, rozhodně však nemohu říct ,chudinka slečna Taylorová‘. Velmi si vás a Emmy vážím, tohle je však otázka závislosti a nezávislosti! V každém případě je lepší vyhovět jen jedné osobě namísto dvěma.“

„Zvlášť když jedna z těch dvou je taková rozmarná, otravná osoba!“ řekla Emma laškovně. „Tohle si myslíte, já vím – a jistě byste to řekl, kdyby tu tatíček nebyl.“

„Myslím, že je to naprostá pravda, miláčku,“ povzdechl si pan Woodhouse, „bývám někdy velmi rozmarný a otravný.“

„Ale tatíčku drahý! Snad nevěříte, že jsem myslela vás, nebo se domnívala, že pan Knightley myslí vás. Jak vás to mohlo napadnout! Ale ne! Myslela jsem sebe! Pan Knightley na mě rád nachází chyby, jak víte – je to jen žert – všechno je to jen žert. Říkáme si vzájemně všechno, co nás jen napadne.“

Pan Knightley byl skutečně jedním z mála lidí, který viděl na Emmě Woodhousové chyby, a jediný, kdo jí to říkal. Ačkoliv to Emmě nebylo zvlášť příjemné, věděla, že by to ještě mnohem méně bylo příjemné jejímu otci, a proto nechtěla, aby měl sebemenší podezření, že ji každý nepokládá za dokonalou.

„Emma ví, že jí nikdy nelichotím,“ pravil pan Knightley, „tentokrát jsem však nechtěl nikomu nic vytknout. Slečna Taylorová byla zvyklá starat se o dva lidi. Teď se bude starat jen o jednoho. Je jasné, že na tom získá.“

„Chcete jistě slyšet o svatbě,“ ozvala se Emma, chtějíc převést řeč, „a já vám to ráda povím, protože jsme se všichni chovali jaksepatří. Všichni přišli včas, všichni v plné parádě, žádné slzy, žádné protáhlé obličeje. Všichni jsme věděli, že budeme od sebe jen půl míle a že se budeme vídat každý den.“

„Drahoušek Emma snáší všechno tak lehce,“ řekl její otec. „Ale je jí opravdu moc líto, že ztrácí chudinku slečnu Taylorovou, pane Knightley, a jsem přesvědčen, že ji bude postrádat víc, než si myslí.“

Emma odklonila tvář, na níž se objevil úsměv i slzy.

„Není možné, aby Emma nepostrádala takovou společnost,“ prohlásil pan Knightley. „Nemohli bychom ji mít tak rádi, pane, jako máme, kdybychom si to o ní mysleli. Ví však, že slečna

Taylorová tím manželstvím hodně získá, a ví, že ve věku slečny Taylorové je velmi vítané mít svůj vlastní domov, je důležité být dobře zaopatřena, a proto se sama nebude chtít víc rmoutit než radovat. Všichni přátelé slečny Taylorové musí být rádi, že se tak dobře vdala.“

„A zapomněl jste ještě na jednu pro mě potěšující věc,“ ozvala se Emma, „a to hodně potěšující – že jsem ty dva dala dohromady já. Udělala jsem to už před čtyřmi lety, a že k sňatku došlo a že jsem s ním měla pravdu, když tolik lidí říkalo, že se pan Weston už nikdy znovu neožení, mě uspokojuje víc než dost.“

Pan Knightley nad ní potřásl hlavou. A tatínek jí s láskou odpověděl: „Ale dušinko, nevyjednávěj už, prosím tě, žádné sňatky a taky už nic nepředvídej, protože to, co předpovíš, vždycky se pak stane. Prosím tě, nech už ty svatby být.“

„Slibuji vám, tatíčku, že pro sebe žádnou svatbu sjednávat nebudu, ale pro druhé lidi opravdu musím. Je to ta největší zábava na světě! A samozřejmě po takovém úspěchu!

Všichni říkali, že se pan Weston už nikdy znova neožení! Proboha, ten jistě ne! Pan Weston, který je tak dlouho vdovcem a zdá se naprosto spokojený bez ženy, stará se jen o své obchodní záležitosti v Londýně nebo tu rád posedí mezi přáteli, vždycky je všude vítán, kam přijde, vždycky má dobrou náladu – pan Weston nemusí být jediný večer v roce sám, když nechce. Kdepak! Pan Weston se určitě znova neožení. Někteří lidé dokonce mluvili, že to slíbil manželce, když ležela na smrtelné posteli, a jiní zase říkali, že mu to nedovolí syn a strýc. Napovídalo se o tom tolik různých před důležitých nesmyslů, ale já nevěřila žádnému z nich. Ten den (bylo to před čtyřmi roky), kdy jsme ho se slečnou Taylorovu potkaly v Broadway Lane a on hned galantně běžel na Mitchellových farmu vypůjčit si pro nás dva deštníky, protože mrholilo, jsem se k tomu

rozhodla. A když mě teď potkal takový úspěch, drahý tatíčku, nemůžete si myslet, že toho svádění lidí dohromady nechám.“

„Nechápu, co myslíte slovem ‚úspěch‘,“ řekl pan Knightley. „Úspěch předpokládá, že se o něco snažíte.“

Strávila jste řádně a taktně čas, jestliže jste se v posledních čtyřech letech snažila, aby se ti dva vzali. Jak vhodné zaměstnání pro mysl mladé dámy! Jestli však to dávání dohromady, jak vy tomu říkáte, znamená jen, jak si spíš myslím, že jste o tom uvažovala, že jste si jednoho dne, kdy jste neměla nic na práci, řekla: ‚Tak si myslím, že by pro slečnu Taylorovou bylo skvělé, kdyby se s ní pan Weston oženil,‘ a pak jste si to občas řekla znovu – pak proč mluvíte o úspěchu? V čem je vaše zásluha? Načpak jste pyšná? Prostě jste to uhádla a to je všechno, co se o tom dá říct.“

„A vy jste nikdy neměl radostný a vítězný pocit, když jste něco uhodl? To vás lituji. Myslela jsem, že jste chytřejší, neboť, věřte tomu, že něco správně uhodnout neznamená jenom, že máte štěstí. Je k tomu vždycky třeba trochu nadání. A pokud jde o to mé ubohé slovíčko ‚úspěch‘, o něj se přete, nejsem si jistá, že bych tak úplně na něj neměla nárok. Vyrukoval jste se dvěma pěknými obrázky – já si však myslím, že může být ještě třetí, něco mezi nedělat nic a udělat všechno. Kdybych sem pana Westona často nezvala, kdybych ho trochu nepovzbuzovala a neurovnala dost drobností, nemuselo nakonec k ničemu dojít. Znáte, myslím, Hartfield dost dobře, abyste to pochopil.“

„Přímý a poctivý muž jako Weston a rozumná a upřímná žena jako slečna Taylorová si dokážou uspořádat své záležitosti sami. Vměšováním můžete spíš sobě uškodit než jim prospět.“

„Emma nikdy nemyslí na sebe, když může prospět jiným,“ ozval se pan Woodhouse, který dobře nepochopil. „Ale nedávej už dohromady žádné svatby, dušinko. Je to pošetilost a rozbíjí to žalostně rodinný kruh.“

„Jenom ještě jednou, tatíčku, musím se ještě postarat o pana Eltona. Chudák pan Elton! Máš přece rád pana Eltona, tatíčku. Musím se mu poohlédnout po nějaké manželce. Tady v Highbury není nikdo, kdo by si ho zaslouhoval – a je už tady celý rok, zařídil si tak pěkně dům, že by bylo hanba, aby byl dál svobodný. Když jim dnes svazoval ruce, vypadal, jako by si moc přál, aby takovou službu prokázal taky někdo jemu! Velice si pana Eltona vážím a tohle je jediný způsob, jak mu posloužit.“

„Pan Elton je jistě velmi hezký mladý muž a také velmi laskavý a já si ho hodně cením. Jestli mu však chceš prokázat pozornost, děvenko, pozvi ho někdy k nám na večeři. To bude mnohem lepší. Pan Knightley bude jistě tak hodný, že se k nám přidá.“

„Kdykoliv, velmi rád, pane,“ odpověděl se smíchem pan Knightley. „Naprosto s vámi souhlasím, že to tak bude mnohem lepší. Pozvěte ho na večeři, Emmo, a poslužte mu nejlepší porci ryby a kuřete. Nechte ho však, ať si manželku vybere sám. Věřte tomu, že šestadvaceti- nebo sedmadvacetiletý muž se umí o sebe postarat sám.“

KAPITOLA 2

Pan Weston se narodil v Highbury ve velmi vážené rodině, která v posledních dvou nebo třech generacích získala velmi dobré společenské postavení a majetek. Dostalo se mu dobrého vzdělání, a protože velmi záhy v životě dosáhl finanční nezávislosti, nechtělo se mu do žádného obvyklého povolání, jaká si zvolili jeho bratři. Svou živou a veselou mysl a společenskou povahu uspokojil vstupem do domobraneckého pluku v hrabství.

Kapitán Weston byl všeobecně oblíben, a když mu náhoda, jaká se ve vojenském životě často naskytne, přivedla do cesty slečnu Churchillovou z významné yorkshirské rodiny a slečna se do něj zamilovala, nikoho to nepřekvapilo, kromě jejího bratra a jeho ženy, kteří při své nezměrné pýše a domýšlivosti pokládali spojení s jakýmsi panem Westonem za urážku.

Slečna Churchillová byla však plnoletá a mohla se svým jménem volně nakládat – třebaže se to jmění zdaleka nedalo srovnat s rodinným majetkem – a sňatek si nedala vymluvit, takže k němu k nezměrnému pohoršení manželů Churchillových došlo. Ti své příbuzné jaksepatří vyčinili a pak ji odvrhli. Nebyl to však moudrý sňatek a nepřinesl mladým manželům mnoho štěstí. Paní Westonová v něm mohla najít víc spokojenosti, protože dostala manžela s vřelým srdcem a laskavou

povahou, ochotného pro ni udělat všechno možné za to, že ho miluje. Měla v sobě dost síly, aby přes bratrův odpor prosadila svou vůli, ne však dost, aby nepodlehla nerozumné lítosti nad bratrovým nerozumným hněvem, aby nepostrádala přepych dřívějšího domova. Žili nad své poměry, ale přesto se to nedalo srovnat s Enscombem. Svého manžela nepřestala milovat, byla by však chtěla být ženou kapitána Westona a zároveň slečnou Churchillovou z Enscombu.

Ukázalo se, že kapitán Weston, o němž mnozí lidé, obzvláště Churchillovi, soudili, že udělal skvělou partii, je na tom mnohem hůř. Když jeho žena po tříletém manželství zemřela, byl chudší než předtím a ještě měl na starosti dítě. Výdajů za dítě byl však brzy zbaven. Kvůli chlapečkovi a vleklé matčině nemoci, která budila lítost, došlo k jakémusi smíření. Churchillovi, kteří neměli jiné děti, a ani v jejich příbuzenstvu nebyl žádný malý tvoreček, kterého by si mohli vzít na starost, se brzy po smrti paní Westonové nabídli, že se malého Franka ujmou. Ovdovělý otec měl zřejmě nějaké zábrany a váhal. To všechno však překonaly jiné úvahy a svěřil dítě bohatým příbuzným. Pak už se mohl starat jen o vlastní zabezpečení a zlepšit si finanční situaci, jak to půjde.

Bylo třeba změnit celý způsob života. Vystoupil z domobran a začal s obchodováním. Jeho bratři měli už v Londýně zařízení a dobře jdoucí podniky, což mu hodně pomohlo. Jeho podnik ho dostatečně zaměstnával a měl dosud malý domek v Highbury, kde trávil většinu svých volných dnů. V užitečné práci a společenských zábavách mu příjemně uplynulo dalších osmnáct nebo dvacet let života. V tu dobu vydělal už dost peněz, aby si mohl koupit malé panstvíčko poblíž Highbury, po jakém vždycky toužil – a oženit se s tak nemajetnou ženou jako slečna Taylorová a žít tak, jak to vyhovovalo jeho přátelské a společenské povaze.

Slečna Taylorová začala ovlivňovat jeho plány už nějaký čas předtím, nebylo to však tyranské naléhání mládí a neotřásl ho jeho rozhodnutím, že si nezaloží nový domov dřív, než si bude moci koupit Randalls. Na koupi toho panstvíčka se dlouho těšil, šetřil vytrvale dál, máje stále před očima svůj cíl, až ho dosáhl. Zbohatl, koupil si dům, oženil se a začal nové údobí života, pravděpodobně šťastnější než ta, jež doposud prožil. Nebyl nikdy nešťastný, jeho povaha ho předtím uchránila i v prvním manželství. To druhé mu však jistě ukáže, jak skvělá může být rozumná a opravdu laskavá žena, která mu poskytne ten nej-příjemnější důkaz, že je mnohem lepší si vybrat než být vybrán a vděčnost vzbudit než ji cítit.

Při své volbě se mohl řídit jen přáním: jeho jmění patřilo jen jemu, a pokud šlo o Franka, bylo více méně jasné, že byl vychován jako dědic, což se potvrdilo zřejmou adopcí, když mládenec při dosažení plnoletosti přijal jméno Churchill. Bylo tedy velmi nepravděpodobné, že by někdy potřeboval otcovu pomoc. Toho se otec neobával. Tetička měla vrtochy a manžela zcela ovládala. Pan Weston si však nedovedl představit, že by nějaký rozmar mohl být tak silný, aby mohl uškodit někomu, kdo je jí tak drahý a po zásluze milovaný. Vídal syna každý rok v Londýně a byl na něho hrdý. Když o něm s láskou po vesnici vykládal, jaký je to velmi obdivuhodný mladík, začalo na něj být hrdé i celé Highbury. Považovali ho tu dostatečně za svého, takže jeho přednosti a vyhlídky všechny zajímaly.

Highbury bylo na pana Franka Churchilla hrdé a projevovalo o něj živý zájem a bylo by ho rádo poznalo, on však ten zájem neoplácel a nikdy v životě sem nepřijel. Mluvalo se často o tom, že brzy přijede navštívit tatínka, ale k tomu nikdy nedošlo.

Ted', po otcově smrti, se všeobecně mluvalo o tom, že by se ta návštěva měla uskutečnit jako patřičná pozornost z jeho strany. V tom byli všichni zajedno, ať už paní Perryová pila čaj

u paní Batesové a její dcery, anebo jí dotyčné dámy přišly návštěvu oplatit. Teď nastal čas, kdy by se pan Frank Churchill měl mezi nimi objevit, a ta naděje vzrostla, když se Highbury doslechlo, že při té příležitosti napsal nevlastní matce. Po několik dní padla při každé dopolední návštěvě zmínka, jaký krásný dopis paní Westonová dostala. „Jistě jste už slyšela, jaký krásný dopis napsal pan Frank Churchill paní Westonové? Byl to prý opravdu velice krásný dopis. Povídal mi to pan Woodhouse. Viděl ho a říká, že v životě neviděl krásnější dopis.“

Dopisu se skutečně dostalo nejvyšší chvály. Paní Westonová si na mladého muže samozřejmě utvořila velmi příznivý názor, a taková milá pozornost byla hodně přesvědčivým důkazem jeho velmi bystrého rozumu a velmi vítaným přídavkem ke všem různým blahopřáním a vyjádřením, které k sňatku dostala. Pokládala se za velmi šťastnou ženu. Poznala toho v životě už dost, aby věděla, že se jí dostalo velkého štěstí, když lituje jen toho, že se částečně odloučila od přátel, jejichž náklonnost k ní nikdy neochladla a kteří se s ní těžko loučili.

Věděla, že občas jim musí chybět, a nemohla bez bolesti pomyslet na to, že Emma možná bez ní přijde o nějakou zábavu nebo se bez její společnosti hodinku nudí. Jenomže její milá Emma nebyla žádný slaboch, dovedla se vyrovnat s takovou situací lépe než většina děvčat a měla dobrý rozum, energii a ráznost, takže se mohlo doufat, že jí pomohou přenést se šťastně přes všechny drobné nesnáze a nedostatky. A velice ji těšilo pomyšlení na nevelkou vzdálenost mezi Randallsem a Hartfieldem, kterou může ujít i osamělá žena, a na ochotnou povahu pana Westona a jeho poměry, takže při nadcházejícím ročním údobí nebude nic bránit tomu, aby polovinu večerů v týdnu trávili společně.

Paní Westonovou naplňovala vděčnost za postavení, jehož se jí dostalo, celé hodiny a lítost ji přepadala jen na malou

chvilíčku a její spokojenost, ba víc než spokojenost – její blažená radost byla tak oprávněná a tak zjevná, že Emma, přestože otce dobře znala, byla někdy překvapená, že je dosud schopen litovat „chudinku slečnu Taylorovou“, když ji zanechali v Randallsu se vším domácím pohodlím anebo když ji viděli večer odcházet po boku jejího příjemného manžela k vlastnímu kočáru. Nikdy však neodešla, aniž by si pan Woodhouse nepovzddechl a neřekl: „Chudinka slečna Taylorová. Jak ráda by tu zůstala.“

Slečnu Taylorovou nebylo možno dostat zpátky a taky ji pan Woodhouse nemohl přestat litovat. Po několika týdnech se mu však trochu ulevilo. Gratulace sousedů ustaly a už ho netrápili tím, že mu blahopřáli k tak neblahé události. Svatební dort, který ho hrozně rozčiloval, byl už celý snědený. Jeho vlastní žaludek nic tak sytého nesnášel a nikdy nemohl uvěřit, že ostatním těžší jídla nevadí. Co bylo nezdravé pro něj, považoval za nevhodné pro každého, a proto se se vši vážností snažil každého přesvědčit, aby si dort nebral, a když se to ukázalo marné, tak se právě tak vážně snažil zabránit, aby jej host snědl. Pokusil se poradit se o tom s místním lékárníkem panem Perrym. To byl moudrý a sympatický muž, jehož časté návštěvy byly pro pana Woodhouse stálým zdrojem potěšení. Když se na něj pan Woodhouse obrátil, musel lékárník doznat (ačkoliv se zdálo, že to činí proti svému vlastnímu přání), že svatební dort nedělá mnoha – ba snad většině lidí dobře, pokud ho člověk nesní jen malý kousek. Pan Woodhouse doufal, že tímto názorem, který byl potvrzením jeho vlastního, zapůsobí na hosty novomanželského páru. Stejně se však dort snědl do posledního drobečku a teprve pak nabyl pan Woodhouse klid.

Po Highbury se šířila podivná zvěst, že bylo vidět všechny dětičky pana lékárníka běhat s kusem svatebního dortu v ruce, pan Woodhouse tomu však neuvěřil.

KAPITOLA 3

Pan Woodhouse si svým způsobem na společnost potrpěl. Byl velmi rád, když ho přátelé přišli navštívit. Žil v Hartfieldu dlouho, měl dobrou povahu, značné jmění, dům a dceru a všechny tyto důvody přispívaly k tomu, že si většinou ze svého malého kroužku přátel mohl kdykoliv někoho pozvat. Styků mimo tento kroužek mnoho neměl. Dýchánky, které končily pozdě, ho děsily, právě tak jako velké večerní hostiny, proto se stýkal jen s těmi, kdo byli ochotni se mu přizpůsobit. Naštěstí pro něj, v Highbury s Randallsem ve stejné farnosti a Donwellem v sousední, kde měl své panství pan Knightley, se takových lidí našlo dost. Emma ho velmi často přiměla, aby si některé z nich vybral a pozval je na oběd, on však měl nejradši večerní společnost, a pokud si nevzal do hlavy, že se na návštěvy necítí právě dobře, nenašel se snad jediný večer, aby mu Emma nesehnala karetní společnost.

Opravdové a dlouholeté přátelství přivádělo sem Westony a pana Knightleyho, také ale pana Eltona, který žil sám, což se mu nijak nelíbilo, a proto neváhal vyměnit osamělý večer za společnost v nádherném salonu pana Woodhouse a úsměvy jeho líbezných dcer.

Pak přišla druhá sestava: to byly tři dámy, které byly skoro vždy ochotny přijít do Hartfieldu, paní a slečna Batesovy a paní

Goddardová, které přivázel a odvázel kočár tak často, že to pan Woodhouse nepovažoval za obtíž ani pro Jamese ani pro koně. Kdyby je kočár vezl jednou do roka, byl by si na to pan Woodhouse stěžoval.

Paní Batesová, vdova po předchozím highburském faráři, byla velmi stará dáma, která neměla už jiný zájem než popíjet čaj a zahrát si karty. Žila skromně se svou neprovdanou dcerou a všichni s ní jednali s veškerou úctou a ohledy, jak to bývá zvykem vůči bezbranným starým lidem žijícím v nuzných poměrech. Její dcera se těšila mezi lidmi neobvyklé oblibě na to, že nebyla ani mladá, ani hezká, ani bohatá, ani vdaná. Slečna Batesová měla nejhorší předpoklady k tomu, aby si tak velkou oblibu získala. Neměla žádné intelektuální přednosti, které by její situaci zmírnily, nebo aby ty, kteří by ji neměli rádi, přiměla být k ní navenek zdvořilí. Nikdy se nemohla chlubit krásou ani chytrostí. Mládí ji minulo bez zvláštních událostí, léta středního věku věnovala péči o chřadnoucí matku a úsilí vystačit co nejlíp s malým příjmem. A přece to byla šťastná žena, o níž každý mluvil laskavě. Takový zázrak způsobila její vlastní všeobecná laskavost a spokojená povaha. Měla ráda každého, koho znala, zajímala se o jeho blaho a hned postřehla jeho dobré vlastnosti. Považovala se za velmi šťastnou bytost, již se dostalo tolik požehnání tím, že měla tak znamenitou matku, mnoho hodných sousedů a přátel a domov, kde jí nic nechybí. Prostá a veselá povaha, spokojená mysl a vděčnost jí získávaly náklonnost všech, kdo ji znali, a jí byly zdrojem štěstí. Dovedla dlouze povídat o různých drobných věcech, což panu Woodhouseovi právě vyhovovalo, měla nevyčerpatelnou zásobu banálních zprávíček a neškodných klípků.

Paní Goddardová byla ředitelkou školy – ne penzionátu, dívčího lycea nebo nějakého jiného ústavu, který v dlouhých periodách plných elegantních nesmyslů hlásal, že v něm dívky

získají společenskou vybroušenost a jemné chování na základě nových zásad a nových systémů – a kde si za přemrštěné školné mohou zničit zdraví a naučit se marnivosti – ale pozitivě staromódní soukromé školy, kde se za slušné vzdělání platila rozumná cena a kam se mohly poslat dívky, aby doma nepřekážely a pochytily trochu vědomostí a nestaly se z nich žádné zázraky. Škola paní Goddardové měla výbornou pověst – a zcela zaslouženě. Highbury bylo pokládáno za obzvlášť zdravé místo. Škola byla v prostorném domě se zahradou, děti měly u paní Goddardové zdravou stravu a dosyta se najedly, v létě se mohly pořádně proběhnout po zahradě, a když měly v zimě omrzliny, paní Goddardová jim je sama ošetřila. Nebylo tedy divu, že když šla do kostela, táhl se za ní průvod dvaceti dívenek ve dvojstupech. Byla to mateřsky vyhlížející žena, nijak zvlášť hezká, která v mládí tvrdě pracovala a teď se domnívala, že má nárok dopřát si trochu volna a zajít na čajový dýchánek. Jelikož byla panu Woodhouseovi hodně zavázána, protože jí v minulosti často prokázal nějakou laskavost, měla pocit, že on má obzvláštní nárok na to, aby opustila svůj útulný salonek, celý ověšený ručními pracemi, kdykoliv mohla a vyhrála nebo prohrála pár šestipencí u jeho krbu.

To byly dámy, které Emma často zvala a které byly ochotné přijít. Kvůli otci tomu byla ráda, ačkoliv jí paní Westonovou nahradit nemohly. Těšilo ji, když viděla, že je tatínek spokojený, a měla radost sama ze sebe, že se jí to tak podařilo. Když však naslouchala poklidnému povídání těch tří starých dam, měla pocit, že takto strávené večery jsou opravdu ony předlouhé večery, jichž se předem obávala.

Když tak jednou dopoledne seděla a myslela na to, že ji právě ten den čeká podobná nuda, přišel od paní Goddardové lístek s velmi uctivou žádostí, zda by směla s sebou přivést slečnu Smithovou. To byla velmi vítaná zpráva, neboť slečna

Smithová byla sedmnáctiletá dívka, kterou Emma velmi dobře znala podle vidění a měla o ni už dlouho zájem, protože to byla dívka velice hezká. Odpověděla tedy velmi vlídným pozváním a pak už se krásná paní domu večera nebála.

Harriet Smithová byla čísi nemanželská dcera. Někdo ji před několika lety dal do školy paní Goddardové a ten někdo ji před nedávnem zbavil postavení žačky a udělal z ní internistku. To bylo všechno, co o ní bylo známo. Neměla zřejmě nikoho blízkého a nějaké přátele získala jen v Highbury a právě teď se vrátila z dlouhé návštěvy na venkově u nějakých mladých dam, s nimiž chodila do školy.

Byla to velice hezká dívka a její krása byla právě onoho druhu, který obzvlášť budil Emmin obdiv. Měla menší baculatou postavu, světlou pleť, růžová líčka, plavovláska s modrýma očima, pravidelnými rysy, líbezná dívenka. Ještě než večer skončil, zalíbila se svým chováním a svým zjevem Emmě tak, že se rozhodla ve známosti pokračovat.

Nezjistila, že by slečna Smithová při hovoru pronesla něco zvlášť chytrého, ale připadala jí velmi příjemná – nebyla nevhodně plachá, nebylo třeba ji do hovoru nutit a přitom se zdaleka nijak nevtírala. Projevovala tak patřičnou a vhodnou úctu, zdála se tak mile vděčná, že ji pozvali do Hartfieldu, a pocítovala tak naivní obdiv k zařízení a všemu ostatnímu, co převyšovalo vkusem věci, na jaké byla zvyklá, že v ní bylo jistě dost soudnosti a že si zasluhovala povzbuzení. A toho se jí mělo dostat. Nesmí promarnit něhu těch svých modrých očí a všechny ty přirozené půvaby v druhořadé highburské společnosti. Známosti, které si již udělala, se pro ni nehodí. Přátelé, od nichž právě odjela, jsou právě lidé, kteří jí musí uškodit. Byla to nějaká rodina Martinových, jež Emma znala podle jména, protože mají pronajatý velký statek patřící panu Knightleymu a bydlí v Donwellu, a jsou to prý velmi schopní

a slušní lidé. Pan Knightley měl o nich nejlepší mínění, musí to být však lidé hrubšího zrna, velmi nevhodní přátelé pro dívku, které chybí jen trochu víc znalostí a elegance, aby byla dokonalá. Emma se s ní bude stykat, zušlechtí ji, odtrhne ji od nevhodných známostí, uvede ji do dobré společnosti. Pomůže jí vytvořit si správné názory a zdokonalit chování. Bude to zajímavé a také velmi šlechetné. Hodí se to k jejímu společenskému postavení a také má na to čas a možnosti.

Obdivovala ty něžné modré oči, hovořila i naslouchala a přitom dělala všechny ty plány. Večer jí tak nečekaně rychle utíkal, ačkoliv obvykle bedlivě sledovala hodiny.

Stůl s pohoštěním, jímž takové společenské sedánky vřady končily, přisunula ke krbu služebná dřív, než si to milá paní domu uvědomila. S neobyčejnou rychlostí, nedbajíc na obvyklé pohnutky udělat všechno dobře a pečlivě, které jí nikdy nebyly lhostejné, i ze skutečně dobré vůle ženy, již těší dobré nápady, ujala se úlohy hostitelky a doporučovala a nabízela kuřecí rizoto a ústřice zapékané v lasturkách s naléháním beroucím ohled na to, že hosté nejsou zvyklí být dlouho vzhůru, i na jejich zdvořilé rozpaky.

Při takových příležitostech sváděl v sobě chudák pan Woodhouse těžké boje. Měl rád stůl prostřený tak, jak se to dělávalo za jeho mladých let, protože však byl přesvědčen, že večere jsou nezdravé, netěšilo ho, když na něm byly pokrmy, zatímco ve své pohostinnosti by byl návštěvníky jídlem zahrnul vším možným, pro starost o jejich zdraví litoval, že vůbec jedli.

Podle vlastního přesvědčení mohl doporučit jen malou misku řídké ovesné kaše, jakou měl sám. Když však dámy klidně pořádaly větší lahůdky, dokázal se přimět ke slovům:

„Dovolte, paní Batesová, abych vám nabídl jedno z těchto vajíček. Vajíčko, uvařené hodně naměkko, není nezdravé. Naše Serlová dovede uvařit vajíčka lépe než kdokoliv jiný.

Nedoporučoval bych vám vajíčko připravené od jiné kuchařky – nemusíte se však bát, takhle jsou, jak vidíte, velmi maličká – jedno z těchto našich malých vajíček vám neuškodí.

Slečno Batesová, dejte si ukrojit od Emmy malý kousek jablkového koláče – jen opravdu maličký. My děláme koláče z opravdových jablek. U nás se nemusíte bát nezdravých zavařenin. Krém bych vám nedoporučoval. Paní Goddardová, co byste řekla půlce sklenky vína? Maličké půlce sklenky, kterou bychom nalili do sklenice vody? To by vám, myslím, nemohlo uškodit.“

Emma nechala otce mluvit, ale sama nabídla návštěvnícím sytější a lákavější jídla. A toho večera měla obzvláštní radost, že odcházejí velmi spokojeny. Slečna Smithová byla tak šťastná, jak odpovídalo Emminým úmyslům. Slečna Woodhousová byla v Highbury významnou osobností a naděje na bližší seznámení s ní budila v Harriet strach a radost zároveň, ale pokorná a vděčná dívka odcházela velmi spokojená a potěšená vlídností, s jakou s ní slečna Woodhousová celý večer jednala, a dokonce si s ní potřásla rukou, když se loučily.

KAPITOLA 4

Brzy bylo hotovou věcí, že Harriet Smithová patří k důvěrným přátelům Woodhousových. Rychle se rozhodující a rázná Emma neztrácela čas, pozvala ji a povzbudivě jí řekla, aby k nim jen přicházela hodně často. A čím víc se poznávaly, tím víc byly jedna druhou nadšeny. Emma velmi brzy přišla na to, že ji Harriet může doprovázet na procházkách a být jí tak velmi užitečná. V tom ohledu jí paní Westonová velmi chyběla. Její otec nikdy nedošel dál než k malému lesíčku, kde se cesta rozdělovala na dvě pěšiny, z nichž jedna mu stačila na dlouhou procházku a druhá na krátkou podle ročního období. A tak od sňatku paní Westonové nemohla konat delší procházky a byla víc zavřena doma. Jednou se odvážíla jít sama do Randallsu, ale nebylo to nic příjemného, a tak taková Harriet Smithová, kterou mohla kdykoliv vyzvat na procházku, bude cenným přídatkem ke všem výhodám, jež měla. A čím víc se s ní vídala, tím víc si ji ve všech směrech pochvalovala a upevňovala se ve svých laskavých plánech.

Harriet rozhodně nebyla chytrá, ale měla milou, poddajnou povahu, nebyla vůbec domýšlivá a přála si jen být vedena někým, ke komu by mohla vzhlížet. Emmě bylo velmi milé, že k ní Harriet tak rychle přilnula. To, že měla ráda dobrou společnost a dovedla ocenit eleganci a vtip,

dokazovalo, že jí nechybí vkus, že se však bystrý úsudek od ní čekat nedá.

Celkem vzato byla zcela přesvědčená, že Harriet Smithová je právě taková mladá přítelkyně, jakou si přála mít – přesně takovou, jaká by se k nim hodila. Aby získala přítelkyni, jakou byla paní Westonová, bylo vyloučeno. Dvě takové se nenajdou. Dvě takové nechtěla. Tohle bylo něco jiného – rozdílný a nezávislý citový vztah. K paní Westonové ji poutalo přátelství spočívající na vděčnosti a úctě. Harriet bude mít ráda jako někoho, komu může prospět. Pro paní Westonovou se nic dělat nedalo, pro Harriet všechno.

Prvním jejím pokusem, jak jí být užitečná, byla snaha zjistit, kdo byli její rodiče. To však Harriet nevěděla. Harriet byla ochotna povědět všechno, co mohla, ale v téhle věci to bylo marné. Emma si mohla myslet, co chtěla. Nemohla však uvěřit, že by sama v téže situaci nezjistila pravdu. Harriet nebyla příliš zvědavá. Stačilo jí slyšet, co se jí paní Goddardová rozhodla povědět, a dál nepátrala.

Samozřejmě, že hlavním předmětem hovorů byla paní Goddardová a její učitelky, žákyně a události ve škole vůbec, a nebýt její známosti s Martinovými z farmy U Mlýna patřící k Donwellu, byl by to předmět jediný. Ale o Martinových mluvila hodně a ráda. Prožila u nich dva velmi krásné měsíce a teď vykládala, jak to tam mají všechno pěkně zařízené. Emma ji pobízela, ať povídá, bavilo ji poslouchat o lidech z jiné společenské vrstvy a usmívala se naivitě mladičké přítelkyně, která s nadšením vykládala, že paní Martinová má dva salony, opravdu dva velmi hezké salony. Jeden z nich je prý zrovna tak velký jako přijímací pokoj paní Goddardové, že má hlavní služebnou, která je u ní už pětadvacet let, a že mají osm krav, dvě z nich že jsou aldernejky a jedna je malá velšanka, je to opravdu hezounká kravička, a že paní Martinová řekla, že se

jí bude říkat Harrietina kravička, když se jí tak líbí. Že mají na zahradě krásný altán, kde budou někdy v příštím roce všichni pít čaj, že je to velmi krásný altán a je tak velký, že se tam vejde tucet lidí.

Nějaký čas Emmu bavilo ji poslouchat a nehledala za tím žádnou příčinu. Jakmile však poznala tu rodinu lépe, zmocnily se jí jiné pocity. Pochopila to všechno špatně, když si myslela, že jde o matku a dceru, syna a jeho manželku, kteří žijí všichni pohromadě. Když se však ukázalo, že pan Martin, o němž ve svém vyprávění zčásti hovořila a vždycky se o něm pochvalně zmiňovala pro jeho velkou dobrosrdečnost, protože udělal to nebo ono, je svobodný – a že žádná mladá paní Martinová neexistuje, že žádnou manželku nemá – pojala podezření, že chudince malé přítelkyni hrozí z té vší pohostinnosti a laskavosti nebezpečí, a kdyby se Emma o ni nepostarala, že by se po ní mohlo chtít, aby se u nich navždy zahrabala.

Poté, co nabyla takový dojem, začaly přšet záměrné otázky. Snažila se přivést Harriet k tomu, aby se víc rozhovořila o panu Martinovi, což Harriet zřejmě nebylo proti mysli. Velmi ochotně vykládala, jak s nimi za měsíčku chodil na procházky a večer s nimi hrál různé zábavné hry. A dlouze mluvila o tom, jak je veselý a laskavý. Jednou si prý zajel tři míle, aby jí přivezl nějaké vlašské ořechy, protože se zmínila, že je má ráda, a i ve všem ostatním je tak úslužný. A také jednou večer přivedl do salonu pastýřova synka, aby jí zazpíval. Ona má zpěv moc ráda. On umí také trochu zpívat. Zdá se jí moc chytrý a všemu rozumí. Má krásné stádo ovcí, a právě když tam byla, nabízeli mu kupci za vlnu nejvyšší cenu v celém kraji. Všichni ho tu prý chválí. Matka a sestry ho milují. Paní Martinová jí jednoho dne řekla, že lepšího syna už mít nemůže (a při těch slovech se Harriet začervenala), a proto si prý myslí, že z něj

bude dobrý manžel, až se ožení. Ne že by chtěla, aby se ženil. Na to vůbec nespíchá.

Výborně, paní Martinová! pomyslela si Emma. Vy víte, co chcete.

„A než jsem odjela, byla paní Martinová tak moc hodná, že po mně poslala paní Goddardové krásnou husu – tak pěknou paní Goddardová ještě neviděla. Paní Goddardová ji v neděli upekla a pozvala všechny tři učitelky, slečnu Nashovou, slečnu Princeovou a slečnu Richardsonovou, aby s ní povečeřely.“

„Pan Martin asi není příliš vzdělaný kromě toho svého farmářství? Asi nechte, že ano?“

„Ale ano, čte – totiž ne – já nevím – myslím ale, že toho přečetl hodně – ale ne takové věci, které asi čtete vy. Čte Zemědělské noviny a ještě nějaké knihy, které leží na jednom sedátku pod oknem, ale čte si je jen pro sebe. Ale někdy, než jsme zasedli ke kartám, nám čítal příběhy z antologie Vice-sima Knoxe, které jsou velmi zábavné. A vím, že četl *Faráře wakefeldského*. Nečetl *Román z lesů* ani *Dítka opatská*. Nikdy předtím, než jsem mu o nich pověděla, o takových knížkách neslyšel, ale rozhodl se, že si je co nejdřív obstará.“

Další otázka zněla: „Jak vypadá ten pan Martin?“

„Není nijak hezký – to tedy ne. Nejdřív jsem si myslela, že je ošklivý, ale teď mi už tak ošklivý nepřipadá. Víte, za čas už vlastně ani nevíte. Cožpak jste ho nikdy neviděla? Bývá v High-bury dost často. A rozhodně tudy jezdí každý týden do Kingstonu. Musel kolem vás hodně často jet.“

„To je možné – třeba jsem ho viděla i padesátkrát, ale neměla jsem ani ponětí, jak se jmenuje. Mladý farmář na koni nebo jdoucí pěšky je poslední člověk, který by vzbudil mou zvědavost. Rolníci jsou přesně ten druh lidí, s nimiž, jak si myslím, nemohu mít nic společného. Člověk slušného zevnějšku, stojící o stupeň nebo o dva níž, by mě snad zajímal.“

Mohla bych si třeba pomyslet, že mohu nějak prospět jeho rodině. Ale farmář mou pomoc nepotřebuje, proto svou pozornost obracím níž a v jiném smyslu zase výš, než je on.“

„To je jistě pravda. Není pravděpodobné, že byste si ho všimla, ale on vás zná dobře – myslím od vidění.“

„A já nepochybuju, že je to velmi slušný mladý muž. Jsem o tom skutečně přesvědčena, a proto mu přeji všechno nejlepší. Kolik je mu asi let, co myslíte?“

„Osmého června mu bylo čtyřiaadvacet a moje narozeniny připadají na třiadvacátého – o patnáct dní později. To je zvláštní, že?“

„Teprve čtyřiaadvacet? To je trochu příliš brzo, aby se oženil. Jeho matka má naprostou pravdu, že nemusí pospíchat. Je jim takhle spolu moc dobře, a kdyby se namáhala ho oženit, asi by toho pak litovala. Kdyby tak za šest let poznal nějakou velmi slušnou dívku sobě rovnou, která má nějaké to věno, pak by se o tom dalo mluvit.“

„Ale drahá slečno Woodhousová, za šest let mu bude třicet!“

„Ale dříve si většina mužů nemůže dovolit se oženit, ledaže jsou ze zámožné rodiny a mají vlastní majetek. Pan Martin si, myslím, musí nejdřív něco vydělat – nemůže mít peněz nazbyt. Ať už něco zdědil po otcově smrti, ať má jakýkoliv podíl na rodinném majetku, hádala bych, že hotové peníze nemá, že všechno vložil do dobytka a do farmy. Třebaže může při své pili, a bude-li mu štěstí přát, za čas zbohatnout, je téměř nemožné, aby získal nějaké peníze teď.“

„To je jistě pravda. Ale oni si žijí docela dobře. Nemají sice žádného sluhu, ale jinak jim nic nechybí. Paní Martinová mluví o tom, že si příští rok vezmou podomka.“

„Nechtěla bych, abyste se dostala do nějaké nepříjemné situace, Harriet, až se on ožení, mám na mysli seznámení s jeho ženou. I když proti jeho sestřám, které mají vyšší vzdělání, nelze

celkem nic namítat, neznamená to ještě, že si nevezme dívku, se kterou by nebylo vhodné, abyste se stýkala. Vzhledem ke svému původu byste měla být obzvlášť opatrná, pokud jde o výběr svých přátel. Nelze pochybovat, že vašim otcem byl džentlmen a musíte podpořit své nároky na toto postavení vším, co je ve vaší moci, protože bude jistě dost lidí, kteří by vás rádi ponížili.“

„To je pravda, asi by se jistě našli. Když mě však přijímáte v Hartfieldu a jste ke mně tak laskavá, slečno Woodhousová, pak se ničeho nebojím.“

„Pochopila jste velmi dobře, Harriet, co zmůže vliv. Ale já bych chtěla, abyste měla tak pevné místo v dobré společnosti, že byste nebyla závislá na Hartfieldu a slečně Woodhousové. Chci, abyste měla dobré společenské styky napořád, a proto by bylo radno, abyste měla co nejméně těch podivných známých. Z toho důvodu vám říkám, že kdybyste ještě žila tady, až se pan Martin ožení, nepřála bych si, abyste se kvůli přátelství se sestrami seznámila s jeho ženou, protože si pravděpodobně vezme nějaké obyčejné farmářské děvče bez vzdělání.“

„Ano, jistě. Myslím si však, že jestli se pan Martin někdy ožení, bude to s někým, kdo nějaké vzdělání má a kdo má dobré vychování. Nechci se ale stavět proti vašemu mínění – a rozhodně si nepřeju navazovat známost s jeho ženou. Vždycky si budu vážit slečen Martinových a obzvlášť Elizabeth a bylo by mi velmi líto, kdybych se musela vzdát jejich společnosti, neboť jsou stejně vzdělané jako já. Ale kdyby si vzal nějakou naprosto nevzdělanou a hrubou ženu, bylo by líp, kdybych ji nenavštěvovala, jestliže by se mi podařilo se tomu vyhnout.“

Emma pozorně sledovala její řeč, v níž se některé věci opakovaly, a neviděla žádné znepokojující příznaky lásky. Mladý Martin byl Harrietin první ctitel, doufala však, že už tu žádný jiný vliv není a že Harriet nebude dělat žádné nesnáze, když Emma za ni něco z přátelství zařídí.

Pana Martina potkaly hned druhý den, když kráčely po donwellské silnici. Šel pěšky, a když na ni velmi uctivě pohlédl, zadíval se s neskrývanou radostí na její družku. Emma nelitovala, že měla takovou příležitost si ho prohlédnout. Šla pár kroků napřed, a zatímco ti dva spolu hovořili, bystrým zrakem stačila pana Roberta Martina okouknout. Vypadal velice úpravně a působil dojmem rozumného mladého muže, ale jinou přednost na něm vidět nebylo. A až ho Harriet srovná se skutečnými džentlmeny, musí u ní hodně ztratit.

Harriet dovedla ocenit jemné způsoby, vždyť sama si s obdivem povšimla tatínkova vybraného chování a žasla nad ním. Pan Martin vypadal, jako by nevěděl, co to vybrané způsoby jsou.

Stáli spolu jen pět minut, nemohli však nechat slečnu Woodhousovou čekat. Harriet k ní přiběhla celá rozzářená a vzrušená, což slečna Woodhousová, jak doufala, dá zase do pořádku.

„Jen si pomyslete, mluvíme o něm a zrovna ho potkáme! To je velmi zvláštní. Říkal, že je to jen náhoda, že nešel kolem Randallsu. Nemyslel, že chodíme po téhle silnici. Domníval se, že obvykle chodíme k Randallsu. Nepodařilo se mu ještě sehnat *Román z lesa*. Když byl posledně v Kingstonu, musel toho tolik obstarat, že na to úplně zapomněl, ale vydá se tam znovu zítra. Není to zvláštní, že jsme se takhle potkali? Tak co, slečno Woodhousová, je takový, jak jste čekala? Co si o něm myslíte? Myslíte si, že je opravdu tak moc ošklivý?“

„Je nepochybně velmi ošklivý, nápadně ošklivý, ale to není nic ve srovnání s jeho naprostým nedostatkem noblesního chování. Neměla jsem právo mnoho očekávat a také jsem mnoho neočekávala. Vůbec mě však nenapadlo, že je tak neotesaný, že nemá vůbec způsoby. Přiznám se, že jsem si ho představovala přece jen o maličko jemnějšího.“

„To je pravda,“ pípla smutně Harriet, „jistě není tak jemný jako opravdový džentlmen.“

„Myslím si, Harriet, že od té doby, co se spolu známe, jste byla mnohokrát ve společnosti opravdových džentlmenů a musíte tedy vidět, jak je pan Martin jiný. V Hartfieldu jste viděla některé dobře vychované, uhlazené muže. Překvapilo by mě, kdybyste po tom, co jste je poznala, byla znovu ve společnosti pana Martina a nepovšimla si, že je to člověk podřadnější – a sama byste se sobě nepodivila, že jste ho kdy předtím mohla vůbec pokládat za nějak příjemného. Nezačínáte to už teď pociťovat? Nezarazilo vás to? Muselo vás jistě zarazit, jak divně se kouká a jak stroze jedná a jaký má drsný hlas. Když jsem tam poblíž stála, slyšela jsem, že je naprosto nelibozvučný.“

„Jako pan Knightley rozhodně není. Nevypadá tak jemně a nemá tak pěknou chůzi jako pan Knightley. Vidím docela jasně ten rozdíl. Ale pan Knightley je lepší pán!“

„Pan Knightley působí tak znamenitým dojmem, že srovnávat pana Martina s ním by nebylo správné.“

Nenašla byste patrně ani jednoho muže ze sta, který má tak jasně napsáno na čele, že je džentlmen, jako pan Knightley. Není to ale jediný pán, kterého jste v poslední době občas vídala. Co říkáte panu Westonovi a panu Eltonovi? Srovnejte pana Martina s nimi. Porovnejte, jaké mají držení těla, jak chodí, jak mluví i jak mlčí. Jistě si toho rozdílu všimnete.“

„No ano – je to velký rozdíl. Ale pan Weston je skoro starý pán. Panu Westonovi musí být něco mezi čtyřiceti a padesáti.“

„Tím víc je třeba ocenit jeho chování. Čím je kdo starší, Harriet, tím důležitější je, aby neměl špatné způsoby. Tím trapnější a odpornější je každá hlučnost, hrubost nebo neslušnost. Co jakžtakž projde u mladého, u starých lidí se oškliví. Když je teď pan Martin hrubší a strohý, jaký bude ve věku pana Westona?“

„To se opravdu nedá říct,“ odpověděla Harriet dost posmutněle.

„Ale můžeme se dobře dohadovat. Bude z něj úplně hrubý, drsný farmář, nebude vůbec na sebe dbát a bude myslet jen na zisk a ztrátu.“

„Opravdu si to myslíte? To by bylo moc zlé.“

„Že už teď má v hlavě jen tu svou farmu, je zcela jasné z toho, že se zapomněl zeptat na knížku, kterou jste mu doporučila. Myslel jen na trh a na nic jiného – což se ovšem na úspěšného farmáře sluší. Co je takovému člověku do knih? A nepochybujte o tom, že úspěšný bude a že za čas z něj bude velmi bohatý člověk, ale nám může být jedno, jestli je nevzdělaný a hrubý.“

„Divím se, že si na tu knihu nevzpomněl,“ zněla celá Harrietina odpověď. Řekla však ta slova se značnou nelibostí, takže si Emma pomyslela, že to tak klidně může nechat být. Proto byla chvíli zticha. Po chvíli zase začala.

„Snad v jednom ohledu má pan Elton ještě lepší způsoby než pan Knightley nebo pan Weston – jsou jemnější. Mohou být lépe považovány za vzor. Pan Weston je otevřený, rychlý, až ukvapený, což se na něm každému líbí, protože se přitom chová tak vesele a mile – ale napodobovat by se neměl. Právě tak by se neměly napodobovat přímé, rozhodné a rázné způsoby pana Knightleyho, ačkoliv jemu velmi sluší. Jeho postava, vzhled i životní postavení takovému chování odpovídají. Kdyby ho však nějaký mladík chtěl napodobovat, byl by nesnesitelný. Naopak se domnívám, že mladému muži by se mohlo doporučit, aby si vzal za vzor pana Eltona. Ten je veselý, spokojený, ochotný a laskavý. Zdá se mi, že v poslední době je ještě laskavější. Nevím, jestli má v úmyslu se některé z nás zalíbit ještě větší vlídností, ale překvapuje mě, že se chová ještě laskavěji než dříve. Jestli tím něco myslí, tak se chce jistě zalíbit vám. Neřekla jsem vám, co onehdy o vás povídal?“

Opakovala pak nějakou vřelou chválu, kterou z pana Eltona vytáhla a teď ji použila. Harriet se začervenala a usmála a prohlásila, že vždycky pana Eltona považovala za příjemného pána.

Právě pana Eltona si Emma vybrala, aby Harriet vyhnal z hlavy mladého farmáře. Napadlo ji, že by to pro Harriet byla výborná partie a až příliš jasně žádoucí, přirozená a možná, takže ani nemůže mít velkou zásluhu, když to tak naplánuje. Obávala se, že na to musí přijít každý a bude to předvídat. Nebylo však pravděpodobné, že by se jí někdo vyrovnal časově, protože tento nápad se jí zrodil v hlavě hned onoho prvního večera, kdy Harriet přišla do Hartfieldu na návštěvu. Čím déle o tom uvažovala, tím víc se jí to líbilo. Pan Elton má velmi dobré postavení, chová se sám jako džentlmen a nemá žádné nevyhovující příbuzné, zároveň však není z rodiny, která by mohla právem něco namítat proti pochybnému Harrietinu původu. Může jí dát pohodlný domov a podle Emmina mínění má i dostatečný příjem. Fara v Highbury není sice velká, je však o něm známo, že má ještě nějaký vlastní majetek. Měla o něm velmi dobré mínění, považovala ho za veselého, dobrosrdečného a úctyhodného muže, kterému nechybí užitečné vědomosti a znalost světa.

Už se přesvědčila, že považuje Harriet za krásné děvče, což jak doufala, vzhledem k tomu, že se budou v Hartfieldu často vídat, bude u něj stačit, a co se týkalo Harriet, nedalo se příliš pochybovat o tom, že až se dozví o jeho lásce, zapůsobí to na ni tak, jak tomu obvykle bývá. Vždyť je to opravdu velmi příjemný mladý muž, jaký se musí zalíbit každé, která není přesprávil vybíravá. Je považován za krásného muže, budí všeobecně velký obdiv, i když ne její, protože u něj postrádá jemnost rysů, bez nichž by se nedokázala obejít, ale děvče, které dovede být vděčné Robertu Martinovi za to, že jí dojede někam pro vlašské ořechy, dá se jistě snadno získat obdivem pana Eltona.

KAPITOLA 5

„Nevím, paní Westonová, jak se na to Emmino velké důvěrné přátelství s Harriet díváte vy, ale mně se nelíbí,“ pravil pan Knightley.

„Skutečně se vám nelíbí? A proč?“

„Myslím, že není dobré ani pro jednu, ani pro druhou.“

„Překvapujete mě. Emma musí Harriet prospět. A tím, že je Harriet pro Emmu novým předmětem zájmu, prospěje i ona jí. Sledovala jsem s největším potěšením jejich vzrůstající přátelství. Díváme se na to opravdu každý jinak. Myslet si, že jedna druhé neprospěje! Tohle zřejmě bude počátek jedné z našich dalších hádek kvůli Emmě, pane Knightley.“

„Myslíte si možná, že jsem přišel schválně kvůli tomu, abych se s vámi pohádal, když Weston není doma a vy budete muset jít do boje sama.“

„Pan Weston by mě určitě podpořil, kdyby tu byl, protože o téhle věci smýšlí stejně jako já. Mluvili jsme o tom zrovna včera a shodli jsme se, že je pro Emmu štěstí mít v Highbury takovou dívku, s níž se může přátelit, pane Knightley. Domnívám se, že v téhle věci nejste spravedlivým soudcem. Jste příliš zvyklý žít sám, abyste mohl znát cenu družky, a možná že žádný muž nemůže posoudit, jakou útěchu nachází žena ve společnosti jiné ženy, zvláště když na to byla celý život zvyklá.

Dovedu si představit, jaké máte námitky proti Harriet. Není to nějak zvlášť inteligentní dívka, jakou by Emmina přítelkyně měla být. Na druhé straně, jestliže Emma chce, aby byla vzdělanější, mělo by ji to ponouknout k tomu, aby sama četla víc. Budou číst spolu. Víím, že se k tomu chystá.“

„Emma se chystala víc číst od chvíle, kdy jí bylo dvanáct. Četl jsem mnoho seznamů, které si v různé době sepsala, seznamy knih, jež měla v úmyslu přečíst, a byly to velmi dobré seznamy, velmi dobře vybrané a velmi pečlivě uspořádané – někdy podle abecedy a někdy jiným způsobem. Ten seznam, který sepsala, když jí bylo teprve čtrnáct – pomyslel jsem si, jak se pamatuji, že si zaslouží uznání a po nějakou dobu jsem si ho schovával, a řekl bych, že by teď dokázala sestavit velmi dobrý seznam. Přestal jsem od ní ale čekat, že by se věnovala stále četbě. Nepodrobí se nikdy ničemu, co by vyžadovalo péli a trpělivost a v čem se fantazie musí podřídít rozumu. Když se nepodařilo ji k tomu přimět slečně Taylorové, mohu s jistotou říct, že Harriet Smithová nepořídí nic. Nikdy ji nedokážete přimět, aby přečetla polovinu toho, co byste si přáli. Víte to sama dobře.“

„Přiznávám, že jsem si to tenkrát myslela,“ odpověděla s úsměvem paní Westonová, „ale od té doby, co jsme se rozloučily, nevzpomínám si, že by Emma neudělala něco, co jsem si přála.“

„Těžko si mohu přát osvěžit takovou paměť,“ řekl pan Knightley procítěně a na maličkou chvíli se odmlčel.

„Jenže,“ dodal ihned, „já tak očarován nejsem a dosud vidím, slyším a pamatuji si. Emma je rozmazlená, protože je nejchytřejší z rodiny. Měla to neštěstí, že v deseti letech byla schopna odpovědět na otázky, které byly pro její sedmnáctiletou sestru záhadou. Byla vždycky rychlá a sebejistá, Isabella pomalá a nerozhodná. A hned od dvanácti let se Emma stala paní domu

a vás všech. V matce ztratila jediného člověka, který by ji byl zvládl. Zdělala matčiny schopnosti a musela by se jí podřídít.“

„Asi bych vás, pane Knightley, nerada prosila o doporučení, kdybych odešla od Woodhousových a hledala jiné místo. Nemyslím si, že byste mě někomu doporučil. Jsem přesvědčena, že jste si vždycky myslel, že se nehodím pro místo, které jsem zastávala.“

„Ano,“ usmál se. „Tady máte lepší místo – velmi vhodné pro manželku, ale naprosto ne pro vychovatelku. Celý ten čas, co jste byla v Hartfieldu, jste se připravovala na to, být výbornou manželkou. Možná že jste nedala Emmě tak dokonalé vychování, jak to vaše schopnosti slibovaly, ona vás však velice dobře vychovala pro manželství v té hlavní věci: podřídít se cizí vůli a udělat, co se po vás žádá. Kdyby mě byl Weston požádal, abych mu vybral manželku, určitě bych mu navrhl slečnu Taylorovou.“

„Děkuji vám. Ale být manželkou takovému muži, jako je pan Weston, není velká zásluha.“

„No, abych řekl pravdu, mám dojem, že je vás tu škoda, vy se snesete s každým a tady nebude co snášet. Ale nevěšme hlavu. Z Westona se ještě může stát mrzout, když mu nebude nic chybět a nebude vědět roupami, co dělat, nebo mu nějakou darebnost provede synáček.“

„Doufám, že se nic takového nestane. Není to pravděpodobné. Ne, pane Knightley, nepředvídejte nám v tomhle směru žádné soužení.“

„To opravdu nebudu. Jmenuji jen možnosti. Nechtěl bych předvídat a hádat jako Emma. Doufám z celého srdce, že mladík bude zásluhami Weston a jméním Churchill. Ale ta Harriet Smithová – s tou ještě hotov nejsem a neumím si ani představit, jak by se takové přátelství mohlo dál rozvíjet. Pokládám ji za nejhorší družku, jakou by Emma mohla mít. Sama nezná nic

a vzhlíží k Emmě, jako by ta spolkla všechnu moudrost. Je to velká lichotnice, lichotí jí ve všem, a je to tím horší, že to dělá neúmyslně. Její nevědomost je pro Emmu neustálou lichotkou. Jak si pak Emma může myslet, že má ještě čemu se učit, když je Harriet tak příjemně nevědomá? A pokud jde o Harriet, odvážím se tvrdit, že ani ona touto známostí nic nezíská. Zvykne si na Hartfield a bude pohrdat každým jiným prostředím, kam patří. Zlepší své společenské způsoby jen natolik, aby jí nebylo volno mezi lidmi žijícími ve stejném společenském prostředí, kam svým původem a okolnostmi náleží. Moc bych se mýlil, kdyby jí Emmino učení dalo sílu ducha nebo vedlo k tomu, aby se rozumně přizpůsobila různým situacím svého života. Dodá jí jen trochu uhlazenosti.“

„Buď víc než vy spoléhám na Emmin zdravý rozum, nebo mi jde víc o to, aby nebyla příliš sama, a proto na tohle přátelství nenaříkám. Jak jí to včera večer hezky slušelo!“

„No jistě, vy byste raději mluvila o tom, jak vypadá, než o jejím rozumu. Tak dobrá: nepokusím se popřít, že je Emma hezká.“

„Hezká! Řekněte spíš krásná. Dovedete si představit ženu, která se celým svým zjevem víc blíží představě dokonalé krásy?“

„Nevím, co bych si dokázal představit, ale doznávám, že jsem málokdy viděl půvabnější tvář a postavu. Mluvím ovšem jako starý přítel, který nedokáže být nestranný.“

„Ty oči! – Právě oříškové oči – a tak zářivé! Pravidelné rysy – upřímná tvář s překrásnou pletí – ty svěží růžové tvářinky a správná výška a váha. A ta pevná, vzpřímená postava! Zdraví září nejen z kvetoucích tváří, ale i z jejího výrazu, z obličeje, z očí. Někdy slyšíte o dítěti, že je ‚obrázkem dokonalého zdraví‘, a Emma mi připadá jako obrázek dokonalého zdraví dospělého člověka. Je líbeznost sama. Nemyslíte, pane Knightley?“

„Já na ní žádnou chybu nevidím,“ odpověděl. „Je taková, jak jste ji právě popsala. Nesmírně rád se na ni dívám. A dodám ještě k její chvále, že není na sebe domýšlivá. Když uvážíme, že je tak krásná, nepřikládá tomu zřejmě mnoho důležitosti. Její domýšlivost je v něčem jiném. To její důvěrné přátelství s Harriet Smithovou se mi nelíbí, paní Westonová, to mi nevymluvíte, právě tak jako obavy, že jim oběma bude ke škodě.“

„A já, pane Knightley, stejně pevně věřím, že jim neuškodí. Moje zlatíčko Emma je se všemi svými chybičkami výtečná dívka. Kde bychom našli lepší dceru nebo laskavější sestru nebo věrnější přítelkyni? Ne, ne, má vlastnosti, kterým lze důvěřovat. Ta nikdy nezavede někoho na scestí, nenapravitelnou chybu nikdy neudělá. Emma se snad jednou zmýlí, ale stokrát bude mít pravdu.“

„No dobrá, nebudu vás už déle trápit. Emma je tedy anděl a já si svou mrzutost a hubování nechám pro sebe, dokud John s Isabellou nepřijedou na Vánoce. John má rád Emmu rozumnou, a proto ne slepou láskou, a Isabella vždycky smýšlí jako on, až na to, že on se tolik nestrachuje o děti. Jsem jist, že budou mít stejný názor jako já.“

„Vím, že ji všichni máte příliš rádi, abyste byli nespravedliví nebo nelaskaví, odpusťte však, pane Knightley, jestliže si dovolím vám říct (víte, domnívám se, že mám tak trošku právo promluvit tak, jak by asi mluvila její matka), že podle mého názoru nemůže z toho nic dobrého vzejít, budete-li se spolu dohadovat o přátelství s Harriet Smithovou. Odpusťte mi, prosím, ale i kdybychom se museli obávat nějakých nesnází vzniklých z tohoto přátelství, nemůžete čekat, že by Emma, která se musí řídit jen vůlí svého otce a ten toto přátelství naprosto schvaluje, je ukončila, jestliže ji těší. Dlouhá léta bylo mým úkolem dávat rady, a tak vás, pane Knightley, snad příliš neudiví, že z toho ve mně ještě něco zůstalo.“

„Ale vůbec ne,“ zvolal, „jsem vám za to velmi zavázán. Je to velmi dobrá rada a bude s ní naloženo lépe, než jak se někdy s vašimi radami stávalo, neboť se jí budu opravdu řídit.“

„Paní Knightleyová se tak snadno vyleká, mohlo by ji to znepokojit.“

„Nemějte starost,“ pravil, „neudělám kvůli tomu žádný poplach. Nechám si své obavy pro sebe. Mám o Emmu velmi upřímný zájem. Ani Isabella pro mě víc neznamená. Nevzbudila ve mně nikdy větší zájem, snad je můj zájem o ni dokonce menší. Ale v tom, co cítím k Emmě, jsou i obavy a zvědavost. Rád bych věděl, co ji čeká.“

„Já také,“ přisvědčila paní Westonová, „moc ráda.“ – „Vždycky říká, že se nikdy nevdá, což ovšem nic neznamená. Nemám dojem, že by už poznala muže, o kterého by stála. Bylo by pro ni docela dobře, kdyby se jaksepatří zamilovala do správného člověka. Rád bych viděl, kdyby se Emma zamilovala a měla pochybnosti, je-li její láska opětována, to by bylo pro ni dobře. Ale tady není nikdo, kdo by ji mohl přitahovat, a ona chodí tak málo z domu.“

„Zdá se opravdu, že ji teď příliš neláká porušit svůj slib,“ řekla paní Westonová. „A dokud je v Hartfieldu tak spokojená, nemohu si přát, aby navázala nějakou známost a vznikly tak nesnáze vzhledem k panu Woodhousevi. Nedoporučuji v této chvíli Emmě manželství, ačkoliv nemám nic proti tomuto stavu, jak vás ujišťuji.“

Snažila se tak co nejvíc skrýt některé své a manželovy oblíbené úvahy, kterými se v tomto směru zabývali. V Randallssu chovali přání týkající se Emminy budoucnosti, nebylo však žádoucí, aby o něm někdo věděl. Proto klidný přechod, který brzy nato učinil pan Knightley poznámkou: „Co říká Weston počásí? – Bude nám pršet?“ ji přesvědčil, že už k Hartfieldu nemá co říct ani se o něm co domýšlet.

KAPITOLA 6

Emma vůbec nepochybovala, že dala Harrietiným myšlenkám správný směr, a tím, že polichotila její marnivosti, vzbudila v ní vděčnost, která se obrátila k žádanému cíli, neboť jak si velmi dobře uvědomila, shledala, že je k panu Eltonovi mnohem všímavější, že vidí, jaký je to pozoruhodně hezký muž s těmi nejpříjemnějšími způsoby. Protože neváhala ujistit ji o jeho obdivu lichotivými narážkami, uvěřila, že u Harriet vzbudila pro něj tolik náklonnosti, kolik je v té chvíli třeba. Byla zcela přesvědčena, že pan Elton je na nejlepší cestě se zamilovat, jestliže už zamilován není. Co se jeho týče, nebyla na žádných rozpacích. Mluvil o Harriet a vřele ji vychvaloval, takže si právem mohla myslet, že jeho náklonnost ještě časem vzroste. To, že si povšiml, jak neobyčejně se Harrietiny společenské způsoby zlepšily od doby, co navštěvuje Hartfield, bylo toho velmi příjemným důkazem.

„Dala jste slečně Smithové všechno, čeho měla zapotřebí,“ prohlásil. „Naučila jste ji půvabnému a nenucenému chování. Byla krásná, už když k vám přišla. Podle mého názoru však to, čím jste přispěla k jejímu zkrášlení vy, je mnohem dokonalejší, než co jí dala příroda.“

„Těší mě, že jsem jí tak pomohla, ale Harriet potřebovala být jen trochu smělejší a dostat nějakou tu radu. Má milou,

bezelstnou povahu, která jí dodává přirozený půvab. Stačilo tedy velmi málo.“

„Kdyby se smělo odporovat dámě,“ galantně odpověděl Elton.

„Snad jsem ji přiměla k trochu větší rozhodnosti a naučila ji uvažovat o věcech, které jí dříve nepřípadly důležité.“

„To mám právě na mysli a to mě hlavně překvapuje. Má teď mnohem rozhodnější povahu. Měla jste šťastnou ruku!“

„Udělalo mi to opravdu velkou radost. Tak milou povahu jsem opravdu ještě nepoznala.“

„O tom nemám žádné pochybnosti.“ Provázel ta slova živým povzdechem, který svědčil o téměř mileneckém zájmu. A neméně potěšena byla jiný den, kdy ji velmi ochotně podpořil v jejím náhlém přání – aby se Harriet dala portrétovat, chtěla mít její obrázek.

„Dala jste se už někdy portrétovat, Harriet?“ zeptala se. „Seděla jste už někdy nějakému malíři?“

Harriet byla už na odchodu z pokoje, ale teď se zastavila a řekla velmi prostoduše:

„Ale propáníčka, to ne – nikdy.“

Sotva odešla, zvolala Emma:

„Měla bych tak ráda její věrnou podobiznu! Dala bych za ni nevím co. Skoro mám chuť namalovat si ji sama. Vy to asi nevíte, ale před dvěma nebo třemi roky jsem hrozně ráda dělala podobizny a pokusila se zachytit podobu několika přátel a měla jsem prý na to docela dobré oko. Ale z nějakého důvodu, nevím už z jakého, se mi to zprotivilo a nechala jsem toho. Ale opravdu bych se toho mohla skoro odvážit, kdyby mi chtěla Harriet sedět. Tolik by mě těšilo, kdybych měla její obrázek!“

„Prosím vás o to,“ zvolal pan Elton, „bylo by to opravdu báječné. Prosím vás, slečno Woodhousová, vynaložte svůj cenný talent pro svou přítelkyni. Znáám vaše kresby. Nemůžete si

myslet, že o nich nevím. Vždyť v tomhle pokoji je dost ukázek vašich krajinek a květin! A paní Westonová má přece ve svém salonu v Randallsu několik překrásných figurálních kreseb!“

No ovšem, milý pane! pomyslela si Emma, ale co to má co dělat s podobiznami? Vy přece o kresbách nic nevíte. Nepředstírejte, že vás uchvátily moje. Nechte si to obdivování na Harrietinu podobu. „Když jste mě tedy tak laskavě povzbudil, pane Eltone, zkusím, co dovedu. Harriet má velmi jemné rysy a vystihnout věrně podobu je pak těžší. Její obličej je nenapodobitelný. Má zcela zvláštní tvar očí a linie rtů, a ty bych snad zachytit dokázala.“

„Přesně tak – tvar očí a linie rtů – nepochybuji, že se vám to podaří. Prosím, pěkně prosím, zkuste to. Mít její věrnou podobu by vás přece těšilo, jak jste řekla.“

„Obávám se však, pane Eltone, že mi Harriet nebude chtít sedět. Ona si je své vlastní krásy málo vědoma. Nevšiml jste si, jak mi odpověděla? Jako by říkala: ‚Proč by měli dělat mou podobiznu?‘“

„Ale ano, ujišťuji vás, že jsem si toho povšiml. Neušlo mi to. Přesto si nedovedu představit, že by se nedala přemluvit.“

Harriet se zase brzy vrátila a téměř okamžitě jí byl učiněn návrh. Neměla zábrany, které by dlouho vydržely, když ostatní dva na ni začali naléhat. Emma se hned chtěla pustit do práce a přinesla tedy desky, kde měla různé náčrty portrétů – neboť ani jeden z nich nikdy nedokončila – aby společně zvolili nejlepší velikost na Harrietinu podobiznu. Ukázala jim četné začátečnické pokusy. Miniatury, poprsí, celé postavy, kresby tužkou, uhlím, akvarely, všechno postupně vyzkoušela. Vždycky chtěla dělat všechno a jak v kresbě, tak v hudbě dosáhla většího pokroku, než by dokázalo mnoho jiných dívek s vynaložením tak malého úsilí, jakou byla ona na to ochotna věnovat. Hrála na klavír a zpívala a kreslila různým způsobem. Vždycky jí však

chyběla vytrvalost a v ničem nedosáhla naprosté dokonalosti, kterou by tak ráda získala a kterou získat mohla, kdyby byla vytrvala. Neklamala se ve vlastních schopnostech ani v kreslení ani v hudbě. Neměla však nic proti tomu, aby se klamali jiní, a nelitovala, že pověst o jejích schopnostech je přehnaná.

Na každé kresbě bylo něco zvlášť pěkného, obzvlášť na těch, které nebyly zdaleka dokončeny. Měly výrazný styl. Ať by však byly její kresby desetkrát horší nebo desetkrát lepší, nadšení a obdiv jejích dvou společníků by byly stejné. Byli u vytržení. Podobá se líbí každému a díla slečny Woodhousové jsou nádherná.

„Nenajdete tu velkou rozmanitost portrétů,“ řekla Emma. „Mohla jsem to zkoušet jen s vlastní rodinou. Tady je tatínek – pak zase tatíček – ale z pomyšlení, že mi má sedět, byl tak nervózní, že jsem ho mohla kreslit jen nepozorovaně, proto mu ani jeden obrázek není příliš podobný.“

A tady je sama paní Westonová. Drahá paní Westonová – při každé příležitosti ke mně tak laskavá. Seděla mi, kdykoliv jsem ji o to požádala. A tady je má sestra – celá její elegantní postava a i ve tváři si je dost podobná. Byla bych její podobu vystihla lépe, ale tak pospíchala, abych nakreslila její čtyři děti – že se mi pořád hýbala. Tady jsou všechny mé náčrty tří z jejích čtyř dětí – Henry, John a Bella, přes celý arch, jsou jeden jako druhý. Tolik chtěla mít jejich obrázky, že jsem nemohla odmítnout, ale je těžké přimět tříleté nebo čtyřleté děti, aby stály klidně, a také není nijak snadné zachytit jejich podobu až na vlasy a pleť, leda by měly hrubší rysy, ale to maminci mazlíčci nemívají. Tady je můj náčrtek čtvrtého a ten je ještě nemluvně. Nakreslila jsem ho, když spíkal na pohovce, a je to tak velká podoba dětského čepečku, jakou si jen můžete přát. Zabořil si hlavičku moc šikovně – to je naprosto věrná podoba. Na maličkého George jsem velice pyšná. Roh té pohovky

je také moc dobrý. A tady je můj poslední," a ukázala pěknou kresbu v malém formátu znázorňující mužskou postavu, „můj poslední a nejlepší – můj švagr, pan John Knightley. Tomu už mnoho nechybělo a byl by úplně hotov, ale v záchvatu vzteku jsem ho odložila a zapřísáhla se, že už žádnou další podobiznu dělat nebudu. Rozzlobili mě totiž, neboť po vši mé námaze, když jsem opravdu velmi dobře vystihla švagrovu podobu – s paní Westonovou jsme se naprosto shodly v názoru, že je to velká podoba, švagr na ní byl skoro hezčí než ve skutečnosti, kresba mu spíš lichotila –, po tom všem jsem musela vyslechnout Isabellina chladná slova: ‚Ano, je tu jakási podoba, ale ve skutečnosti takhle zrovna nevypadá.‘ A nám dalo takovou práci přemluvit ho, aby mi vůbec seděl. To mi udělal velkou milost. A tak jsem toho měla dost a podobiznu už nikdy nedokončím. Nemám zapotřebí, aby každého dopoledního návštěvníka na Brunswick Square s omluvou upozorňovali, že podoba není dokonalá, a proto jsem se zařekla, že už nikdy nikoho portrétovat nebudu. Ale kvůli Harriet, nebo spíš kvůli sobě, a protože v tomhle případě tu zatím žádní manželé a manželky nejsou, poruším svůj slib.“

Pana Eltona její rozhodnutí zřejmě nějak překvapilo i potěšilo a opakoval: „Jak říkáte, v tomhle případě tu zatím žádní manželé a manželky nejsou. Přesně tak. Žádní manželé a manželky.“ Říkal to s tak zajímavým důrazem, že Emma začala uvažovat, jestli by je neměla nechat okamžitě o samotě. Chtěla však kreslit, takže vyznání muselo ještě chvíli počkat.

Rychle určila velikost a způsob provedení portrétu. Měl to být akvarel a celá postava, jako byla podobizna pana Johna Knightleyho, a pokud o tom bude moci rozhodovat sama, měl mít čestné místo na krbové římsě.

Sezení začalo a usmívající se a červenající se Harriet, která měla obavy, že neudrží postoj těla a svaly obličeje, nabízela

postupně klidným očím umělkyně různé výrazy tváře raného mládí. Ta se však jaksepatří nemohla zabrat do práce, když se pan Elton za ní vrtěl a sledoval každý její tah. Ocenila, že si vybral místo, odkud se může dívat, aniž by jim nějak vadil, musela mu to však zarazit a požádat ho, aby se postavil jinam. Pak ji napadlo, aby ho zaměstnala čtením.

Kdyby byl tak hodný a četl jim, bylo by to od něho opravdu moc laskavé. Ulehčilo by jí to práci a slečnu Smithovou by sezení tolik nenudilo.

Pan Elton byl víc než ochotný. Harriet naslouchala a Emma mohla v klidu kreslit. Musela mu dovolit, aby se často chodil dívat – se zamilovaným to jinak nejde. Když na chvíli ustala, hned vyskočil a běžel se podívat, jak pokračuje, a byl okouzlen. Na tak povzbudivého diváka se nemohla zlobit, ve svém obdivu rozpoznal podobu skoro dřív, než to bylo možné. Nemohla si vážít jeho zraku, ale jeho zamilovanost a ochota byly nedocenitelné.

Se sezením byla celkem velmi spokojená. Náčrt z prvního dne se jí docela líbil, takže chtěla pokračovat. Podobu vystihla, postoj se jí dařil. Hodlala ještě trochu poopravit postavu, udělat ji trochu vyšší a mnohem ladnější, byla plna důvěry, že to nakonec bude v každém směru pěkný obrázek, který jim bude oběma dělat čest, až ho postaví na určené místo, kde bude připomínat krásu modelu, umění malířky a jejich vzájemné přátelství. K tomu se připojí mnoho dalších příjemných asociací, jimiž jej přizdobí páně Eltonova velice slibná náklonnost.

Harriet měla znovu sedět další den. Pan Elton, jak se slušelo, požádal o dovolení, aby směl přijít a zase jim předčítat.

„Samozřejmě. Bude nás velice těšit, jestli se k nám připojíte.“

Stejně zdvořilosti a poklony, stejné obdivné a uznalé poznámky následovaly i druhý den a provázely je po celou dobu práce na portrétu, která pokračovala rychle a dařila se.

Každému se obrázek líbil a pan Elton byl neustále u vytržení a bránil jej proti sebemenší kritice.

„Slečna Woodhousová zvýšila krásu své přítelkyně tím jediným, co jí scházelo,“ prohodila k němu paní Westonová, nemajíc tušení, že hovoří se zamilovaným. „Výraz očí je naprosto správný, ale slečna Smithová nemá tak tmavé obočí a řasy. To je její vada.“

„Myslíte?“ řekl na to. „Nemohu s vámi souhlasit. Mně připadá podoba dokonalá ve všech rysech. V životě jsem neviděl tak věrnou podobu. Musíme vzít v úvahu stín.“

„Namalovala jste ji vyšší, Emmo,“ řekl pan Knightley. Emma věděla, že má pravdu, ale nechtěla to přiznat. Pan Elton horlivě dodal:

„Ale ne – rozhodně není vyšší – ani v nejmenším není příliš vysoká. Uvažte, že sedí – což samozřejmě ukazuje jiný – zkrátka vzbuzuje přesně představu – a rozměry musí být zachovány, rozumíte. Proporce, perspektiva – ale ne! Dává to člověku představu přesně takové výšky, jakou má slečna Smithová – opravdu, přesně takovou.“

„Je to moc hezký obrázek,“ řekl pan Woodhouse. Tak pěkně namalovaný, jako všechny tvé obrázky, miláčku. Neznám nikoho, kdo by tak hezky kreslil jako ty. Jediná věc se mi tak docela nezdá, slečna Harriet vypadá, jako by seděla venku a přitom má jen šál přes ramena. Člověka napadá, že se musí nastydnout.“

„Ale tatíčku, má to být jako v létě. Je teplý letní den. Jen se podívej na ten strom.“

„Ale sedět venku není nikdy bezpečné, miláčku.“

„Říkejte si, co chcete, pane,“ zvolal pan Elton, „musím však doznat, že pokládám za moc šťastný nápad posadit slečnu Smithovou ven, a ten strom je načrtnut s tak jedinečným vcítěním! Žádné jiné místo by nebylo tak vhodné. Ta dětská prostota slečny Smithové – zkrátka – je to překrásný obrázek!

Nemohu od něj oči odtrhnout. Nikdy jsem neviděl tak skvěle vystiženou podobu.“

Pak bylo třeba dát obrázek zarámovat a tady se naskytly některé potíže. Musí se to dát udělat hned, a to v Londýně. Objednávku musí učinit nějaký rozumný člověk, který se v takových věcech trochu vyzná a na jehož vkus se lze spolehnout, a na Isabellu, která obvykle takové věci zařizovala, se nesmějí obrátit, protože je prosinec, a pan Woodhouse by nesnesl pomyslení, že se v těch prosincových mlhách hne z domu. Sotva se však o tom dozvěděl pan Elton, nesnáz byla odstraněna. Se svou galantností byl vždycky pohotový. Prý „kdyby mu ten úkol svěřila, ujal by se ho s nesmírnou radostí! Může zajet do Londýna kdykoliv. Je nemožné vyjádřit, jak by byl povděčen, kdyby ho pověřila takovou záležitostí“.

„Jak je velice laskavý! – Na něco takového nemůže ani pomyslet! Nemůže ho za celý svět s takovou věcí obtěžovat!“ Pak, jak čekala, došlo k dalšímu naléhání a ujišťování – a za pár minut byla celá záležitost ujednána.

Pan Elton měl odvézt obrázek do Londýna, vybrat rám a dát příkazy. Emma se domnívala, že obrázek může zabalit sama, aby se nepoškodil, a pana Eltona příliš neobtěžovala, kdežto on měl obavy, že je obtěžován příliš málo.

„Jak drahocennou věc mi svěřujete,“ řekl s něžným povzdechem, když od ní bral zabalený obrázek.

„Ten člověk je skoro příliš galantní na to, aby byl zamilovaný,“ pomyslela si Emma. „Myslela bych si to, kdyby nebylo na sto různých způsobů, jak být zamilovaný. Je to výtečný mladý muž a bude se k Harriet přesně hodit. Bude to ‚přesně tak‘, jak sám říká, jenže vzdychá a nyje a syje ze sebe poklony víc, než bych mohla snést. Mám jich tak dost jako přítelkyně. Asi tím jen dává najevo svou vděčnost kvůli Harriet.“

KAPITOLA 7

Hned ten den, co pan Elton jel do Londýna, naskytla se Emmě další příležitost prokázat přítelkyni službu. Harriet přišla do Hartfieldu jako obvykle po snídani a za nějaký čas odešla domů a měla se vrátit k večeři. Vrátila se dřív, než bylo domluveno, celá vzrušená a uspěchaná, zřejmě se stalo něco neobyčejného a ona jim to chtěla honem povědět. Za půl minuty to už věděli. Hned jak se vrátila k paní Goddardové, uslyšela, že tam před hodinou byl pan Martin, a když zjistil, že není doma a že ji hned tak nečekají, zanechal tam pro ni balíček od jedné jeho sestry a odešel. Když ten balíček otevřela, kromě dvou písní, které půjčila Elizabeth k opsání, tam našla dopis pro sebe a ten dopis byl od něho – od pana Martina – a je to nabídka k sňatku. „Kdo by si to pomyslel? Hrozně ji to překvapilo a neví, co má dělat. Ano, jasná nabídka k sňatku, a moc hezké psaní, aspoň ona si to myslí. A píše tak, jako by ji měl opravdu moc rád – ale ona neví – a tak přiběhla rychle sem, aby se zeptala slečny Woodhouseové, co má dělat.“ Emma se za přítelkyni skoro styděla, že vypadá tak potěšeně a také nerozhodně.

„No, to se podívejme!“ zvolala. „Ten mladík má ale kuráž! Ten se neostýchá požádat o to, co by rád. Žádnou příležitost nepropásne. Chce sňatkem získat konexe, když to půjde.“